

ความรับผิดและการลงโทษตามกฎหมายอาญา Liability and Punishment Under Criminal Law

ณัฐพงศ์ คุรัตน์ธรรมา

Natthaphongthat Kuratthamma

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lecturer in the Bachelor of Political Science program,

Buriram Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: nitithamsakul@gmail.com

บทคัดย่อ

บุคคลจะรับผิดและถูกลงโทษตามกฎหมายอาญานั้น มีองค์ประกอบ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด ไม่เจตนาในการกระทำความผิด และกระทำโดยประมาท อย่างไรก็ตาม บุคคลจะผิดได้รับการลงโทษก็ต่อเมื่อมีบทกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำความผิดดังกล่าว ข้างต้นเป็นความผิดเท่านั้น การกระทำใดที่ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด บุคคลผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับผิดและไม่ต้องถูกลงโทษเช่นเดียวกัน ทั้งนี้แม้มีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดแล้ว บุคคลจะต้องรับผิดและถูกลงโทษตามกฎหมายอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา ตามมาตรา 59 เป็นหลัก ส่วนการกระทำโดยไม่เจตนา และกระทำโดยประมาท ต้องดูรายละเอียดองค์ประกอบแต่ละฐานความผิดว่ากฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดมากน้อยเพียงใด

คำสำคัญ: ความรับผิด, การลงโทษ, กฎหมายอาญา

Abstract

There are elements for a person to be held liable and punished under criminal law, that is, a person must have an intention to commit an act. unintentional in one action and acted negligently However, a person will be punished only if there is a law stating that the above action is an offense. Any action that is not provided by law is an offense. The person who commits the act is not liable and is not punished in the same way. This is despite the fact that there is a law that states that such an act is an offense. A person will be liable and punished according to criminal law only if he or she has acted intentionally

ได้รับบทความ: 10 เมษายน 2567; แก้ไขบทความ: 8 มิถุนายน 2567; ตอรับตีพิมพ์: 11 มิถุนายน 2567
Received: April 10, 2024; Revised: June 8, 2024; Accepted: June 11, 2024

according to Section 59. As for unintentional acts, and acted negligently It is necessary to see details of the elements of each offense to see how much responsibility the law provides.

Keywords: Liability, Punishment, Criminal Law

1. บทนำ

ความผิดอาญาเริ่มเมื่อการกระทำนั้นถึงขั้นลงมือกระทำแล้ว แต่ถ้าได้ลงมือกระทำแล้ว การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือการกระทำไปตลอดแล้วแต่ไม่บรรลุผล ถือว่าเป็นการพยายามกระทำความผิด ซึ่งโดยทั่วไปจะมีโทษสองในสามส่วนของความผิดสำเร็จ ความผิดที่ไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ คือความผิดที่ไม่มีทางกระทำให้สำเร็จได้โดยเด็ดขาด ไม่ใช่โดยบังเอิญ การพยายามกระทำความผิดที่เป็นไปไม่ได้ อย่างแน่แท้ ถือเป็นการพยายามกระทำความผิดเช่นกัน ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนด การยับยั้งหรือการกลับใจแก้ไขการกระทำอันจะยังผลให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษฐานพยายามนั้น จะต้องเป็นการยับยั้งหรือกลับใจแก้ไขด้วยความสมัครใจของผู้กระทำ มิใช่ถูกกดดันจากภายนอก มีความผิดบางประเภทที่ไม่มีความผิดฐานพยายาม หรือมีความผิดฐานพยายามแต่ไม่ต้องรับโทษและการพยายามกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะรุนแรง กฎหมายได้เอาโทษผู้พยายามกระทำความผิดนั้นเท่ากับการกระทำความผิดสำเร็จ

2. ความหมายของกฎหมายอาญา

กฎหมาย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นั้น หมายถึง กฎที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐตราขึ้น หรือที่เกิดขึ้นจากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือ เพื่อใช้ในการบริหารประเทศ เพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตาม หรือเพื่อกำหนดระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างบุคคลกับรัฐ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 4)

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ได้ให้ความหมายของกฎหมาย ไว้ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ได้พิจารณากฎหมายใน 2 ลักษณะ คือ กฎหมายตามเนื้อความ และกฎหมายตามแบบพิธี โดยกฎหมายตามเนื้อความ หมายความว่า กฎหมายซึ่งบทบัญญัติ มีลักษณะเป็นกฎหมายแท้ กล่าวคือ มีลักษณะเป็นข้อบังคับซึ่งกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ถ้าฝ่าฝืนจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ ในสมัยใหม่ส่วนใหญ่เป็นข้อบังคับของรัฐ ส่วนกฎหมายตามแบบพิธี หมายความว่า กฎหมายที่ออกมาโดยวิธีบัญญัติกฎหมาย ทั้งนี้ โดยไม่ต้องคำนึงว่ากฎหมายนั้นเข้าลักษณะเป็นกฎหมายตามเนื้อความหรือไม่ (หยุต แสงอุทัย, 2552: 36, 43)

มานิตย์ จุมปา อธิบายไว้ว่า กฎหมาย หมายถึง กฎเกณฑ์ที่กำหนดความประพฤติของบุคคลในสังคมซึ่งบุคคลจะต้องปฏิบัติตามหรือควรปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะได้รับผลร้ายหรือไม่ได้รับผลดีที่เป็นสภาพบังคับโดยเจ้าหน้าที่ในระบบกฎหมาย (มานิตย์ จุมปา, 2555: 30)

สมยศ เชื้อไทย อธิบายไว้ว่า กฎหมาย คือ กฎเกณฑ์ที่เป็นแบบแผนความประพฤติของมนุษย์ในสังคมซึ่งมีกระบวนการบังคับที่เป็นกิจจะลักษณะ (สมยศ เชื้อไทย, 2553: 64)

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชน คือ เป็นกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับกับประชาชนในรัฐ โดยห้ามมิให้บุคคลกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบุไว้ ถ้าหากบุคคลนั้นฝ่าฝืนก็จะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ นอกจากนี้ก็อาจมีบางกรณีที่กำหนดให้บุคคลนั้นกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ได้ ซึ่งถ้าหากไม่กระทำความผิดนั้นก็อาจมีความผิดได้ (มณเฑียร รัตนปริดากุล, 2545: 9)

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชน ที่บัญญัติถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน ที่อยู่ใต้อำนาจปกครองรัฐ ผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษ (คมกริช วัฒนเสถียร, 2548: 180)

ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ อธิบายว่า ที่บอกว่ามาตรา 2 เป็นเรื่องการตีความความจริงมันเป็นเพียงแค่ว่าหลักของกฎหมายอาญาแสดงว่าการที่จะหรือว่าผู้ใดทำผิดและลงโทษเขานั้น มันจะต้องมีตัวบทกฎหมายบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร ผลของมาตรา 2 มันก็ถืออย่างนี้ คือต้องมีกฎหมายบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรถึงจะถือเป็นความผิดแล้วถึงลงโทษได้ (จิตติ ติงศภัทิย์, 2545: 2-3)

โทษทางอาญาที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดอาญามี 5 สถาน (มาตรา 18)

- 1) ประหารชีวิต
- 2) จำคุก
- 3) กักขัง
- 4) ปรับ
- 5) ริบทรัพย์สิน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กฎหมายอาญามีความหมายถึงกฎเกณฑ์ วิธีปฏิบัติกับบุคคลที่กระทำความผิดต่อบุคคล ทรัพย์สินให้ได้รับภัยอันตราย บาดเจ็บ ทุพพลภาพหรือถึงแก่ความตาย รวมถึงความเสียหายของทรัพย์สินต่างๆของบุคคล เป็นการควบคุมพฤติกรรมบุคคลในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การลงโทษจึงปรากฏทั้งร่างกายที่ถูกลงโทษ และทดแทนด้วยทรัพย์สินคืนแก่ผู้ถูกกระทำเป็นการเยียวยาทางเศรษฐกิจและจิตใจอีกทางหนึ่งด้วย

3. บุคคลจะต้องรับผิดตามกฎหมายอาญาต่อเมื่อ (หยุด แสงอุทัย, 2552: 36)

1. กระทำโดยเจตนา คือ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2813/2562 แม้จำเลยที่ 1 เป็นนิติบุคคลซึ่งเป็นเพียงบุคคลสมมติโดยอำนาจของกฎหมายต้องดำเนินหรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของบริษัทผู้แทนนิติบุคคลก็ตาม แต่ความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลยังคงต้องพิจารณาตามหลักทั่วไปโดยต้องปรากฏว่าผู้แทนนิติบุคคลนั้นได้กระทำความผิดโดยเจตนาตาม ป.อ. มาตรา 59 เป็นองค์ประกอบสำคัญ คดีนี้ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 1 ประกาศเลิกกิจการและเลิกจ้างก่อนที่จำเลยที่ 2 มีชื่อเป็นกรรมการ ทั้งจำเลยที่ 2 ไม่เคยแสดงตัวและเจตนาเข้าดำเนินงานจัดการแทนจำเลยที่ 1 เชื่อว่าจำเลยที่ 2 ถูกใช้ชื่อจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงให้เป็นกรรมการแทน ก. กรรมการคนก่อนระหว่างรอให้การเลิกกิจการและเลิกจ้างมีผลในวันที่ 1 เมษายน 2557 เท่านั้น พยานหลักฐานโจทก์ไม่มีน้ำหนักให้รับฟังได้ว่าจำเลยที่ 2 มีเจตนาเป็นกรรมการผู้มีอำนาจของจำเลยที่ 1 และร่วมกับจำเลยที่ 1 ไม่จ่ายค่าชดเชยและค่าจ้างสำหรับวันหยุดพักผ่อนประจำปีในปีที่มีการเลิกจ้างให้ลูกจ้าง ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงาน โจทก์จึงต้องอุทธรณ์ว่า มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์อย่างไรที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้มีอำนาจและมีเจตนาร่วมกับจำเลยที่ 1 กระทำความผิดตามฟ้อง การที่โจทก์อุทธรณ์เพียงว่า จำเลยที่ 1 กระทำความผิดตามฟ้อง ถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ 1 ร่วมกระทำความผิดด้วยตาม ป.วิ.อ. มาตรา 7 นั้น ยังไม่อาจถือได้ว่าโจทก์ได้โต้แย้งคำพิพากษาศาลชั้นต้นว่าจำเลยที่ 2 มีเจตนาเป็นกรรมการผู้มีอำนาจและร่วมกับจำเลยที่ 1 กระทำความผิดตามฟ้องอย่างไร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3493/2562 (ประชุมใหญ่ครั้งที่ 9/2562) พ.ร.บ. จดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2550 มาตรา 4 บัญญัติว่า ในพระราชบัญญัตินี้ "ผู้พิมพ์" หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์ "ผู้โฆษณา" หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดให้สิ่งพิมพ์แพร่หลายด้วยประการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการขายหรือให้เปล่า "บรรณาธิการ" หมายความว่า บุคคลผู้รับผิดชอบในการจัดทำ และควบคุมเนื้อหาข้อความหรือภาพที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ รวมทั้งวัสดุหรือเอกสารที่แทรกในหนังสือพิมพ์โดยความเห็นชอบของบรรณาธิการด้วย จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเป็นการกำหนดความรับผิดของบุคคลผู้เป็นบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ต้องรับผิดชอบในการจัดทำและควบคุมเนื้อหาข้อความหรือภาพที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ รับผิดชอบในการพิมพ์ และรับผิดชอบในการจัดให้สิ่งพิมพ์แพร่หลายด้วยประการใด ๆ จำเลยที่ 2 ในฐานะบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ ท. จึงต้องรับผิดชอบในการจัดทำและควบคุมเนื้อหาข้อความหรือภาพที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ท. มิให้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เมื่อกฎหมายกำหนดให้จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา มีหน้าที่กระทำการดังกล่าวแล้ว แต่จำเลยที่ 2 กลับไม่ได้ใส่ใจตรวจสอบ คัดเลือก หรือควบคุมข่าวที่ลงพิมพ์ โดยปล่อยให้มีการตีพิมพ์ข้อความในหนังสือพิมพ์ ท. ที่ไม่เป็นความจริง กระทบ

สิทธิและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เป็นการไม่รักษาจริยธรรมของสื่อมวลชน อันเป็นการกระทำการโดยดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นตาม ป.อ. มาตรา 59 วรรคท้าย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1289/2561 จำเลยเป็นคนร้ายที่ร่วมกับพวกใช้อาวุธปืนยิงโจทก์ร่วมที่ 1 ถึงที่ 3 พุทธิดการณ์ที่จำเลยกับพวกใช้อาวุธปืนซึ่งเป็นอาวุธร้ายแรงยิงโจทก์ร่วมที่ 1 ถึงที่ 3 ในขณะที่นั่งโดยสารอยู่บนกระบะด้านหลังรถของโจทก์ร่วมที่ 4 โดยอยู่ห่างกันเพียง 2 ถึง 3 เมตร เป็นจำนวนถึง 12 นัด จำเลยกับพวก ย่อมเล็งเห็นผลได้ว่า กระสุนปืนอาจถูกโจทก์ร่วมที่ 1 ถึงที่ 3 ถึงแก่ความตายได้ จำเลยกับพวกจึงมีเจตนาฆ่า

2. กระทำโดยไม่เจตนา แต่ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยแจ้งชัดให้รับผิด แม้กระทำโดยไม่เจตนา กระทำโดยไม่เจตนา คือ ผู้กระทำไม่ได้ประสงค์ต่อผลหรือไม่อาจเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นได้ เช่น เราผลักเพื่อนเพียงจะหยอกล้อเท่านั้น แต่บังเอิญเพื่อนล้มลงไป ศีรษะฟาดขอบถนนถึงแก่ความตาย เป็นต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6020/2559 พุทธิดการณ์ที่จำเลยที่ 1 ร่วมเดินทางไปกับพวกไปยังที่เกิดเหตุโดยทราบมาก่อนแล้วว่าพวกของจำเลยที่ 1 จะไปทำร้ายผู้เสียหาย และหลักเกิดเหตุก็หลบหนีไปด้วยกัน ย่อมแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 1 มีเจตนาที่จะร่วมทำร้ายผู้เสียหายกับพวกซึ่งมีการคิดไตร่ตรองไว้ก่อนแล้ว จึงฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 มีเจตนาเพียงต้องการทำร้ายผู้เสียหายโดยไตร่ตรองไว้ก่อนเท่านั้น แต่เมื่อผลการกระทำของพวกจำเลยที่ 1 ไม่ทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บแต่พลาดไปถูกผู้ตายจนเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย จำเลยที่ 1 จึงต้องรับผลแห่งการกระทำนั้น จำเลยที่ 1 จึงมีความผิดฐานร่วมกันพยายามทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนตาม ป.อ. มาตรา 296 ประกอบมาตรา 80 และฐานทำร้ายผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนและไม่มีเจตนาฆ่าแต่เป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตายโดยพลาดตาม ป.อ. มาตรา 290 วรรคสอง ประกอบมาตรา 60

3. กระทำโดยประมาท แต่ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาทการกระทำโดยประมาท คือ การทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจะต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนี้ได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13262/2558 เมื่อจำเลยที่ 1 ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายแล้ว จำเลยที่ 2 และที่ 3 ไปส่ง บ. ที่บ้านแล้วย้อนกลับไปยังกระท่อมที่เกิดเหตุอีกครั้งหนึ่ง และร่วมกับจำเลยที่ 1 ยกร่างของผู้ตายขึ้นรถกระบะคันเกิดเหตุ ทั้งขณะที่จำเลยที่ 1 นำพางมาคลุมร่างของผู้ตาย และนำยางในรถยนต์มาวางทับ แล้วเตรียมน้ำมันเชื้อเพลิงขึ้นรถกระบะนั้น จำเลยที่ 2 และที่ 3 ก็อยู่ในเหตุการณ์ด้วย จำเลยที่ 2 และที่ 3 ย่อมคาดหมายได้ว่าจำเลยที่ 1 จะต้องจุดไฟเผารถกระบะคันเกิดเหตุและร่างของผู้ตายเพื่ออำพรางคดีจากนั้นจำเลยที่ 3 ก็นั่งไปด้วยในรถกระบะที่จำเลยที่ 1 ขับ โดยมีจำเลยที่ 2 ขับรถอีกคันหนึ่งแล่นติดตามไป

แล้วจำเลยทั้งสามร่วมกันจุดไฟเผาถนาระบะคันเกิดเหตุพร้อมร่างของผู้ตายซึ่งอยู่ในรถดังกล่าว การที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ร่วมกันจุดไฟเผาถนาระบะคันเกิดเหตุโดยเข้าใจว่าผู้ตายถึงแก่ความตายแล้ว เป็นการกระทำโดยมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จึงไม่มีเจตนาฆ่าผู้ตาย แต่การกระทำของจำเลยที่ 2 และที่ 3 หาได้ใช้ความระมัดระวังตรวจดูให้ดีก่อนว่าผู้ตายถึงแก่ความตายแล้วหรือไม่ ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นจำเลยที่ 2 และที่ 3 จักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ จำเลยที่ 2 และที่ 3 จึงมีความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และฐานร่วมกันวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การกระทำจะเป็นความผิดทางอาญาและถูกลงโทษนั้น ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดและลงมือกระทำ แม้ผลจะสำเร็จหรือไม่ก็ตามประการหนึ่ง หรือหากไม่เจตนาในการกระทำแต่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดก็ต้องรับโทษเช่นกัน หรือการกระทำที่เจตนาหรือไม่เจตนา หากผู้กระทำขาดความระมัดระวังตามที่วิญญูชนทั่วไปในความรับผิดชอบควรกระทำ หากกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอาจถูกลงโทษฐานประมาทได้เช่นกัน

4. บุคคลจะต้องได้รับการลงโทษตามกฎหมายอาญาต่อเมื่อ

1. การกระทำอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดซึ่งเป็นไปตามหลักที่ว่า “ไม่มีความผิดโดยปราศจากกฎหมาย”

2. กฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นต้องกำหนดโทษไว้ด้วย เป็นไปตามหลักที่ว่า “ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” การลงโทษต้องเป็นโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น กฎหมายกำหนดโทษปรับ ศาลจะลงโทษจำคุกไม่ได้ แม้ศาลจะลงโทษปรับ ศาลก็ลงโทษปรับเกินอัตราขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้ ดังประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ในลหุโทษ (อุทศ แสนโกศิก, 2525: 301) เช่น

มาตรา 367 ผู้ใดเมื่อเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่ เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย ไม่ยอมบอก หรือกลับบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 370 ผู้ใดส่งเสียง ทำให้เกิดเสียงหรือกระทำความอื้ออึง โดยไม่มีเหตุอันสมควร จนทำให้ประชาชนตกใจหรือเดือดร้อน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 371 ผู้ใดพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยเปิดเผย หรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบอาวุธนั้น

มาตรา 372 ผู้ใดทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน หรือกระทำโดยประการอื่นใดให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 378 ผู้ใดเสพสุราหรือของเมาอย่างอื่น จนเป็นเหตุให้ตนเมา ประพฤติ วุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะ หรือสาธารณสถาน ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 385 ผู้ใดโดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายกีดขวางทาง สาธารณะ จนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจร โดยวาง หรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือโดยกระทำด้วยประการอื่นใด ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่ จำเป็น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การกระทำจะเป็นความผิดต่อกฎหมายก็ต่อเมื่อกฎหมาย ได้บัญญัติไว้ และการกระทำดังกล่าวจะต้องครอบคลุมประกอบแต่ละฐานความผิดด้วย และประการสำคัญ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ตามมาตราดังกล่าว ศาลจะลงโทษจำคุกไม่ได้ เพราะความผิดตามมาตราดังกล่าว กำหนดเฉพาะโทษปรับเท่านั้น ถ้าศาลจะลงโทษปรับก็จะปรับได้ไม่เกินที่บัญญัติไว้ในแต่ละมาตรา

5. เหตุที่กฎหมายไม่ลงโทษ

โดยหลักทั่วไปแล้วบุคคลใดกระทำความผิดต้องรับโทษ แต่มีบางกรณีที่กฎหมายไม่ ลงโทษ เหตุที่กฎหมายไม่ลงโทษนั้น เป็นกรณีที่กฎหมายไม่ลงโทษผู้กระทำการอันกฎหมาย บัญญัติเป็นความผิด หมายความว่า ผู้กระทำยังมีความผิดอยู่ แต่กฎหมายยกเว้นโทษให้ ต่างกับ กรณียกเว้นความผิด ซึ่งผู้กระทำไม่มีความผิดเลยทีเดียว อย่างไรก็ตามทั้งเหตุยกเว้น และหยุด ยกเว้นความผิดต่างก็มีผลทำให้ผู้กระทำรับโทษเหมือน ๆ กัน

6. เหตุยกเว้นโทษทางอาญา

การกระทำความผิดอาญาที่ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษถ้ามีเหตุอันจะอ้างได้ตาม กฎหมาย อาทิ

1. การกระทำความผิดด้วยความจำเป็น
2. การกระทำความผิดเพราะความบกพร่องทางจิต
3. การกระทำความผิดเพราะความมึนเมา
4. การกระทำตามคำสั่งของเจ้านักงาน
5. สามีภริยากระทำความผิดต่อกันในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์บางฐาน
6. ผู้ที่อายุไม่เกิน 15 ปี กระทำความผิด (จิตติ ดิงศรัทย์, 2545: 2-3)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การยกเว้นโทษทางอาญานั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการ ช่วยเหลือบุคคลที่มีความจำเป็นที่จะต้องเอาตัวให้รอดพ้นวิกฤติจากเหตุที่ไม่คาดคิด หรือจาก

การช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ หรือการกระทำผิดในลักษณะที่ตนเองมีส่วนได้เสียร่วมอยู่ด้วย ตลอดจนผู้เยาว์ที่หย่อนความสามารถอีกด้วย

7. ประเภทของกฎหมายอาญา

แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. พระราชบัญญัติต่าง ๆ และกฎหมายอื่น ๆ ที่บัญญัติถึงความผิดและกำหนดโทษทางอาญา เช่น พ.ร.บ.การพนัน พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

2 ประมวลกฎหมายอาญา เป็นประมวลกฎหมายที่รวบรวมเอาความผิดทางอาญาทั่ว ๆ ไป ตลอดจนหลักเกณฑ์ในการลงโทษรวมไว้เป็นหมวดหมู่ในเล่มเดียวกัน มีอยู่ 398 มาตรา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การบัญญัติความผิดในทางอาญานั้นมีมากมายกระจายอยู่ตามกฎหมายฉบับต่าง ๆ ในรูปแบบของพระราชบัญญัติตามประเภทของส่วนงานที่รับผิดชอบหรือควบคุมพฤติกรรมกระทำละเมิดต่อกฎหมายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ จึงต้องบัญญัติบทลงโทษทางอาญาเอาไว้เป็นการป้องปรามและยับยั้งการกระทำความผิดดังกล่าว

8. ลักษณะของกฎหมายอาญา

มีลักษณะที่สำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นกฎหมายมหาชน คือ เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับราษฎร
2. เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความผิด และโทษในทางอาญา
3. โดยปกติบังคับเฉพาะการกระทำในอาณาเขตประเทศไทยเท่านั้น เว้นแต่การกระทำความผิดนอกราชอาณาเขตบางประการ (จิตติ ติงศภัทัย, 2546: 2-3)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กฎหมายอาญาเป็นการบังคับใช้กับบุคคลโดยทั่วไป โดยเหตุที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร เพื่อเป็นการลงโทษให้ผู้กระทำความผิดได้รับการแก้แค้น เอาคืนให้สาสมจากการกระทำของตนเองที่สร้างความเดือดร้อน เป็นอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินบุคคลอื่น

9. วัตถุประสงค์ในการลงโทษในทางอาญา

1. เพื่อเป็นการทดแทนหรือตอบแทนบุคคลที่ได้กระทำความผิด
2. เพื่อเป็นการข่มขู่ มิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีก และข่มขู่มิให้บุคคลอื่นกระทำความผิด
3. เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด ให้เปลี่ยนนิสัยเป็นคนดีต่อไป
4. เพื่อเป็นการตัดมิให้ผู้นั้นได้มีโอกาสไปกระทำความผิดขึ้นอีก (หยุด แสงอุทัย, 2551: 250-254)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การลงโทษทางอาญานั้นเป็นการป้องปรามมิให้ผู้คิดกระทำความผิดได้ยับยั้งการกระทำให้ลุกลามถึงผลที่จะได้รับจากการถูกลงโทษตามกฎหมายบัญญัติไว้

ทำให้ไม่ก่อเป็นคดีความสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลให้สังคมสงบสุขไม่มีเหตุร้ายให้ต้องหวาดระแวงเกรงภัยอันตราย

10. สรุป

กฎหมายอาญานั้นเป็นกฎหมายมหาชน คือเป็นกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับกับพลเมืองในรัฐ โดยห้ามมิให้บุคคลกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบุไว้ ถ้าหากบุคคลนั้นฝ่าฝืนก็ต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ นอกจากนี้ก็อาจมีบางกรณีที่กำหนดให้บุคคลนั้นกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ซึ่งถ้าหากไม่กระทำบุคคลนั้นก็อาจมีความผิดได้สำหรับความผิดตามกฎหมายอาญา ประกอบด้วย 1) ความผิดอาญาแผ่นดิน คือความผิดที่ย่อมความกันไม่ได้ แม้จะไม่มีผู้เสียหาย รัฐก็อาจเป็นผู้กล่าวหาฟ้องร้องดำเนินคดีแทนได้ 2) ความผิดต่อส่วนตัว เป็นความผิดประเภทหนึ่งเมื่อผู้เสียหายไม่ติดใจดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้ว อาจถอนคำร้องทุกข์ไปได้ ไม่ว่าจะถอนคำร้องทุกข์ในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล ความผิดประเภทนี้กฎหมายจะต้องระบุไว้ชัดเจนว่าให้ถือเป็นความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งยอมความกันได้ และ 3) ความผิดหลุโทษ คือความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และมีความผิดที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้ เมื่อผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอม เมื่อพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบแล้วคดีก็เป็นอันเสร็จเด็ดขาด โดยพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบแล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการตรวจสอบเมื่อเห็นว่าเปรียบเทียบชอบแล้วคดีก็เป็นอันยุติ

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชน คือ เป็นกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับกับประชาชนในรัฐ โดยห้ามมิให้บุคคลกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบุไว้ ถ้าหากบุคคลนั้นฝ่าฝืนก็ต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ นอกจากนี้ก็อาจมีบางกรณีที่กำหนดให้บุคคลนั้นกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ได้ ซึ่งถ้าหากไม่กระทำบุคคลนั้นก็อาจมีความผิดได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมความประพฤติของบุคคลให้อยู่ภายในขอบเขตที่ถูกที่ควรมิให้ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น และรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มิให้มีการแค้นแค้นหรือล้างแค้นกันตามอำเภอใจ โดยรัฐยื่นมือเข้ามาลงโทษผู้กระทำความผิดเสียเอง

11. องค์ความรู้ที่ได้รับ

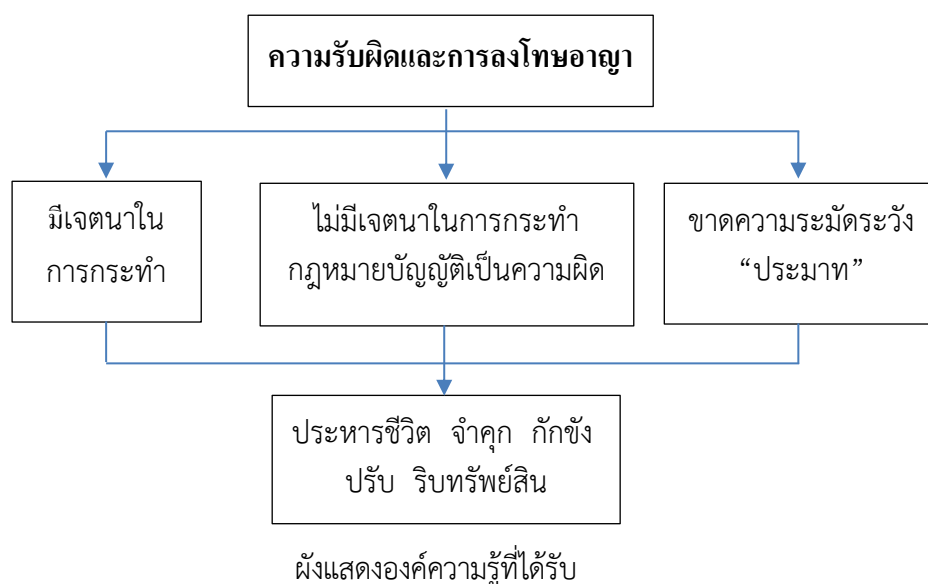
ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ความรับผิดชอบและการลงโทษตามกฎหมายอาญานั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่ครบถ้วนและกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดจึงสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ กล่าวคือ

1. มีเจตนาในการกระทำ อาจจะมีการคิด ตระเตรียม และลงมือกระทำ ผลอาจจะสำเร็จหรือไม่ก็ตาม

2. ไม่มีเจตนาในการกระทำ แต่ผลของการกระทำก่อให้เกิดเหตุอันตรายแก่ร่างกาย ชีวิต จิตใจ รวมทั้งทรัพย์สินผู้ถูกระทำ ประกอบกับกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและต้องรับโทษ

3. ขาดความระมัดระวังในการกระทำหรือปฏิบัติหน้าที่ก่อให้เกิดเหตุ และกฎหมายบัญญัติต้องรับผิด

การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดและต้องรับโทษทางอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจและตระหนักถึงผลของการลงโทษที่จะได้รับและความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น และควรหลีกเลี่ยง งดเว้นกระทำผิดต่อกฎหมายดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- คมกริช วัฒนเสถียร. (2548). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บัณฑิตไทย.
- จิตติ ดิงศภัதிய. (2545). **กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 3 และภาค 3**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จรัสการพิมพ์.
- มานิตย์ จุมปา. (2555). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณเฑียร รัตนปรีดากุล. (2545). **คู่มือปฏิบัติกฎหมายอาญา**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอมแพคท์พรีน จำกัด.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สมยศ เชื้อไทย. (2553). **คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- หยุด แสงอุทัย. (2551). **กฎหมายอาญาภาค 1**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หยุด แสงอุทัย. (2552). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทศ แสนโกศิก. (2525). **กฎหมายอาญา ภาค 1**. พระนคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ.